

Elena Grosu

DICȚIONAR de SINONIME

lexic • expresii • locuțiuni

Ediția a treia, revăzută și augmentată.

Lista de abrevieri

adj. – adjectiv, adjectival
adv. – adverb, adverbial
art. – articulat
fig. – figurat
lat. – limba latină
neg. – negativ
pl. – plural
pr. – pronume
refl. – reflexiv
s. – substantiv, substantival
sg. – singular
vb. – verb

abandón s.

1. abandonare, părăsire (~ *al unui copil*)
2. abandonare, retragere (~ *al unei competiții*)

abandoná vb.

1. a lăsa, a părăsi (*a ~ un copil*)
■ *a lăsa în mila Domnului; a lăsa în voia soartei*
2. a se retrage (*a ~ o competiție*)

abandonáre s.

1. abandon, părăsire (~ *a unui copil*)
2. abandon, retragere (~ *a unei competiții*)

abáte vb.

1. a devia, a muta, a schimba (*a ~ albia unui râu*)
2. a devia, a divaga, a se îndepărta (*a se ~ de la tema abordată*)
■ *a o lua razna*
3. a încălca, a nesocoti, a viola (*a se ~ de la prevederile legii*)

abátere s.

1. deviere, mutare, schimbare (~ *a albiei unui râu*)
2. eroare, greșeală, păcat, vină, vinovăție (*o ~ gravă*)
3. excepție (*o ~ de la regulă*)

abătút adj.

amărât, deprimat, dezolat, indispus, întristat, mâhnit, necăjit, supărat, trist, (*fig.*) plouat (*un om ~*)
■ (*a fi*) *ca o găină plouată; (a fi)*

cu inima frântă (sau friptă); a nu fi în (toate) apele (sale); a nu-i fi (cuiva) boii acasă

abărăție s.

absurditate, aiureală, bazaconie, elucubrație, enormitate, fantasmagorie, prostie, stupiditate (*această afirmație este o ~*)

■ (*a spune*) *cai verzi pe pereți*

abiá adv.

1. anevoie, greu (~ *merge*)
■ *câine-câinește; cu chiu, cu vai; cu vai-nevoie*
2. acum, adineauri, tocmai (~ *a sosit*)
■ *de curând*
3. puțin, slab (*o voce care ~ se aude*)

abíl adj.

competent, cunoscător, dibaci, experimentat, iscusit, îndemânat, pregătit, priceput (*un meseriaș ~*)

abilitáre s.

dexteritate, dibăcie, iscusință, îndemânare, pricepere, ușurință (*a lucra cu multă ~*)

abjéct adj.

infam, josnic, mârșav, mișel, mizerabil, nemernic, netrebnic, ticălos (*un om ~*)

abjécție s.

infamie, josnicie, mârșăvie, nemernicie, netrebnicie, ticăloșie (*ceea ce a făcut el este o ~*)

abnegăție s.

dăruire, devotament, consacrare (a demonstra ~ în ceea ce face)

abominabil adj.

bestial, crud, cumplit, cutremurător, fioros, groaznic, grozav, înfiorător, înfricoșător, îngrozitor, înspăimântător, monstruos, odios, oribil, sălbatic, sângeros, teribil, terifiant, zguduitoare (o faptă ~)

abordă vb.

a discuta, a trata (a ~ un subiect actual)

■ a aduce în discuție; a aduce (a pune) pe tapet

aborigén adj., s.

autohton, băștinaș, indigen (o populație ~; a întâlni un ~)

■ (a fi) de loc; (a fi) din partea locului

abracadabrant adj.

bizar, ciudat, curios, excentric, extravagant, fantasmagoric, inexplicabil, insolit, năstrușnic, paradoxal, straniu, surprinzător, (fig.) sucit, trăsnit (un stil vestimentar ~)

■ (a fi) ieșit din comun

abreviă vb.

a prescurta (a ~ denumirea unei organizații)

abreviație s.

abreviere, prescurtare (~ a denumirii unei organizații)

abreviere s.

abreviație, prescurtare (~ a denumirii unei organizații)

abrogă vb.

a anula, a desființa, a invalida, a suprima (a ~ o lege)

abrogare s.

anulare, desființare, invalidare, suprimare (~ a unei legi; ~ a unui regulament)

abrupt adj.

1. prăpăstios, priporos, vertical (un povârniș ~)

2. (fig.) inegal (un stil ~)

abscons adj.

ambiguu, confuz, echivoc, imprecis, indefinit, încurcat, neclar, nelămurit, vag, (fig.) încălțit, nebulos, obscur (o afirmație ~; o situație ~)

■ a nu avea nici cap, nici coadă

absent adj.

(fig.) căscat, distrat, neatent (un om ~)

■ a fi (cu capul) în nori; parc-ar fi căzut din cer (sau din nori)

absolút adj., adv.

1. adj. nelimitat, suprem (o putere ~; o autoritate ~)

2. adj. deplin, desăvârșit, perfect, total (o ordine ~; o liniște ~)

3. adv. complet, completamente, total (a fi ~ de acord; a fi ~ pregătit)

4. adv. bineînțeles, cert, desigur, firește, indiscutabil, precis, sigur (~ Acesta este un adevăr? / ~)

■ ba bine că nu!; de bună seamă; mai încapă vorbă?; nici (sau nu-i) vorbă; nu mai încapă vorbă

absolutist adj.

antidemocratic, autocratic, totalitar (un regim ~; un stat ~)

absolví vb.

a sfârși, a termina (a ~ o școală)

absolvire s.

terminare (~ a unei școli)

absorbí vb.

1. a aspira, a trage (lâna ~ praful)

2. (fig.) a captiva, a domina (o activitate te poate ~)

abstráct adj.

fantastic, fantezist, imaginar, ireal, nereal, plăsmuit (o lume ~; un chip ~; o reprezentare ~)

absúrd adj.

illogic, irațional, nelogic, nerațional, stupid (o afirmație ~; o acțiune ~)

■ a nu avea (nici o) noimă

absurditate s.

aberație, aiureală, bazaconie, elucubrație, enormitate, fantasmagorie, ineptie, prostie, stupiditate (această afirmație este o ~)

■ (a spune) cai verzi pe pereți

abține vb.

a se opri, a se reține, a se stăpâni (a se ~ în a-și exprima opinia)

abținere s.

reținere, stăpânire (a manifesta ~ în ceva)

abundént adj.

1. bogat, bun, îmbelșugat, îndestulat, mare, mănos (o recoltă ~)

2. bogat, copios, îmbelșugat, îndestulat, (fig.) princiar, regesc (o masă ~)

abundénță s.

belșug, bogăție, îmbelșugare, îndestulare, opulență, prisos, profuziune (~ de produse agricole)

■ (a fi) de ajuns și de rămas; (a fi) din abundență

abúz s.

exces (~ de putere; ~ de alcool)

■ fără (de) măsură; peste măsură

abuzív adj.

arbitrar, excesiv, samavolnic (niște acțiuni ~)

acalmie s.

calm, liniște, tăcere, (fig.) pace (o stare de ~)

accelerá vb.

1. a grăbi, a iuți, a urgenta, a zori (a ~ un proces; a ~ un lucru)

2. a crește, a mări, a spori (a ~ viteza; a ~ ritmul)

accelerare s.

1. grăbire, urgentare (~ a unui lucru; ~ a unui proces)

2. creștere, mărire, sporire (~ a vitezei; ~ a ritmului)

accentuá vb.

1. a (se) evidenția, a (se) releva, a (se) reliefa, a sublinia (a ~ o imagine; a ~ o idee)

■ a pune accentul pe ceva; a pune în evidență

2. a (se) amplifica, a (se) acutiza, a crește, a (se) intensifica, a spori (a ~ o stare; a ~ un proces)

■ a lua proporții

accentuare s.

1. evidențiere, relevare, reliefare, subliniere (~ a unui desen; ~ a unei idei)

2. amplificare, acutizare, creștere, intensificare, mărire, sporire (~ a unei stări; ~ a unui proces)

acceptá vb.

1. a aproba, a consimți (a ~ un proiect; a ~ o colaborare)

2. a admite, a primi (a ~ la facultate; a ~ la examen)

3. a consimți, a se învoi, a primi (a ~ o propunere)

4. a conveni, a se învoi (a ~ să facă ceva)

5. a admite, a îngădui, a tolera (a ~ o relație; a ~ o acțiune)

acceptabil *adj.*

1. admisibil, convenabil, suportabil, tolerabil (*niște condiții ~*)

2. accesibil, convenabil, moderat, modic, potrivit, rezonabil (*un preț ~; un telefon la preț ~*)

■ (*a fi*) nici prea-prea, nici foarte-foarte

3. admisibil, credibil, plauzibil, verosimil (*un argument ~; o explicație ~*)

accepție *s.*

înțeles, semnificație, sens, valoare (*~ a unui cuvânt*)

accès *s.*

1. intrare (*~ în sala de spectacole*)

2. atac, criză, puseu (*~ al unei afecțiuni cronice*)

accesibil *adj.*

1. bun, practicabil (*un drum ~*)

2. acceptabil, convenabil, moderat, modic, potrivit, rezonabil (*un preț ~*)

■ (*a fi*) nici prea-prea, nici foarte-foarte

3. ieftin (*niște mărfuri ~*)

4. elementar, simplu, ușor (*un manual ~; o teorie ~*)

5. clar, comprehensibil, explicit, lămurit, (*fig.*) limpede, transparent (*o materie ~; o expunere ~*)

accesoriu *adj.*

anex, auxiliar, secundar, subsidiar (*o componentă ~; un element ~*)

accidental *adj.*

aleatoriu, incidental, întâmplător, ocazional (*un lucru ~*)

accidentat *adj.*

impracticabil, rău (*un drum ~*)

acérb *adj.*

aspru, înversunat, necruțător (*o luptă ~*)

achită *vb.*

a ierta (*a ~ un condamnat*)

■ *a absolvi de pedeapsă*

achiziție *s.*

achiziționare, cumpărare, luare, procurare (*~ a unei mărfi*)

achiziționă *vb.*

a cumpăra, a lua, a procura (*a ~ produse agricole; a ~ o marfă*)

achiziționare *s.*

achiziție, cumpărare, procurare (*~ a unor mărfuri*)

aciua* *vb.*

a se oploși*, a se pripăși* (*a se ~ într-un loc bun*)

■ *a-și găsi refugiu*

aciua* *s.*

pripășire*, oploșire* (*~ a cuiva într-un loc bun*)

acimată *vb.*

a (se) acomoda, a (se) adapta, a (se) deprinde, a (se) învăța, a (se) obișnui (*a ~ o plantă la un nou mediu*)

acimătare *s.*

acomodare, adaptare, deprindere, obișnuire (*~ a unei plante la un nou mediu*)

acomodă *vb.*

a (se) acimata, a (se) adapta, a (se) deprinde, a (se) învăța, a (se) obișnui (*a ~ o plantă la un nou mediu*)

acomodare *s.*

acimatare, adaptare, deprindere, obișnuire (*~ a unei plante la un nou mediu*)

acompania *vb.*

a conduce, a însoți, a petrece (*a ~ niște oaspeți la gară*)

acompaniere *s.*

conducere, însoțire, petrecere (*~ a unor oaspeți la gară*)

acónt *s.*

arvună, avans (*a cere/a plăti un ~*)

acoperi *vb.*

1. a (se) înveli (*a ~ un copil; a ~ un obiect*)

2. (*fig.*) a (se) ascunde, a (se) camufla, a (se) dosi, a (se) masca, a (se) tăinu, a (se) voala (*a ~ o faptă reprobabilă; a ~ un adevăr*)

acoperire *s.*

1. învelire (*~ a unui copil; ~ a unui obiect*)

2. (*fig.*) ascundere, camuflare, mascare, tănuire, voalare (*~ a unei fapte reprobabile; ~ a unui adevăr*)

acórd *s.*

1. armonie, concordie, înțelegere, pace, unire (*în tot ce fac ei există ~*)

2. aprobare, consimțământ, consimțire, îngăduință (*a-și exprima ~ referitor la ...*)

3. armonie, consonanță, potrivire, unisonanță (*~ al muzicii; ~ între elementele unui ansamblu*)

4. contract, convenție, învoială, pact, tranzacție (*a semna un ~*)

5. aranjament, înțelegere (*conform unui ~*)

6. permisiune, (*fig.*) gir, semnătură (*a obține ~ unui minister*)

acordă *vb.*

1. a atribui, a da, a distribui, a împărți, a oferi, a repartiza (*a ~ niște bunuri; a ~ niște burse*)

2. a atribui, a conferi, a da, a decerna (*a ~ o distincție*)

acordare *s.*

1. atribuire, distribuire, împărțire, oferire, repartizare (*~ a unor bunuri; ~ a unor burse*)

2. atribuire, conferire, decernare (*~ a unei distincții*)

acrí *vb.*

a se altera, a se înăcri, a se strica (*o mâncare se ~*)

acrónic *adj.*

atemporal (*o valoare ~*)

act *s.*

1. acțiune, faptă (*un ~ de binefacere*)

2. adeverință, certificat, document, dovadă, legitimație (*a prezenta un ~*)

activ *adj.*

dinamic, energic, vioi (*un copil ~; o fire ~; un temperament ~*)

■ (*a fi*) plin de viață (*de suflet*)

activă *vb.*

1. a lucra, a munci (*a ~ în domeniul culturii*)

2. a intensifica, a înviora, a stimula (*a ~ un proces*)

actual *adj.*

1. contemporan, modern, prezent (*o civilizație ~; un timp ~*)

2. modern, nou, recent (*o interpretare ~; o viziune ~*)

3. contemporan, curent, modern, nou, recent (*un aspect ~; o problemă ~*)

■ (*a fi*) de actualitate; de ultimă oră; (*a fi*) în pas cu timpul

4. (*fig.*) proaspăt, viu (*o impresie ~*)

actualitate *s.*

contemporaneitate, prezent (*a reduce în ~ o veche meserie*)

actualmente *adv.*

acum, astăzi, azi (*~ se află la București; ~ este profesor*)

■ *în prezent*

acțiune *s.*

1. act, faptă (*o ~ de binefacere*)

2. mișcare (*o ~ de protest*)

3. afabulație, fabulație, intrigă, subiect, tramă (*~ a unui roman*)

4. efect, influență (*~ a substanțelor nocive*)